

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Абдулмансонзода Мұхаммадсіддик
Абдулаббор таҳти унвони «Поэтикаи ғазалиёти Саъдӣ» барои дарёфти
дараҷаи илмии номзади илми филология рӯйи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи
адабиёт. Матнишиносӣ

Саъдии Шерозӣ дар таърихи адабиёти классики форсу тоҷик, ҳамчун шоири панду насиҳатгаро машхур гардидааст. Ӯ тамоми ҳаёту эҷодиёташро баҳри тарбияи ахлоқии оммаи меҳнаткаш, озодии табақаи зулму ситамдида баҳшидааст. Агар шуҳрати беназири Саъдӣ дар наср тавассути «Гулистан»-и ӯ ба вучуд омада бошад, ин шуҳратро вай дар назм маҳз ба воситаи ғазалиёташ ба даст овардааст. Ғазалиёти Саъдӣ намунаи олитарини жанри мазкур дар таърихи адаби форсӣ эътироф гаштааст.

Жанри ғазал, ҳарчанд то ворид шудани Саъдӣ ба саҳнаи адабиёти форсӣ тавассути осори устод Рӯдакӣ ва муосирони вай ба ҳайси жанри алоҳида ташаккул ёфта, он аз қисмати ташбибу насиби қасида ҷудо гашта, баъдтар аз ҷониби шоирони бузурге, монанди Ҳаким Саноӣ, Фаридуддини Аттор, Ҷалолуддини Балхӣ ва дигарон таҳаввул ва тараққии нисбии худро аз лиҳози ғояву мазмун ва соҳтору шакл пайдо намуда, дар эҷодиёти Саъдии Шерозӣ аз ҳар ҷиҳат комил гардида, ба рушди ниҳоии худ расидааст. Аз ин рӯ, саҳми Саъдӣ ҳам дар рушду инкишофи шаклу зоҳир ва ҳам ғояву мазмуни ғазали форсӣ қобили таваҷҷуҳ аст. Ба дигар маънӣ, бурунмоя ва дарунмояи ғазали форсӣ бо эҳтимомоти Саъдӣ мустаҳкам гашта, нуқтаи авчи тараққии худро пайдо кардааст. Саъдӣ дарунмояи ғазал ва соҳтори берунии онро ба меъёри муайян дароварда, ғазалро ба ҳайси як жанри устуворгашта ва намунаи беҳтарини пайравӣ дар ихтиёри дигар шоирони ғазалсаро қарор додааст.

Шуҳрату овозаи Саъдӣ дар назму наср муниби таваҷҷуҳи ҳам муаллифони тазкираҳову кутуби таъриҳ, ҳам донишмандони улуми адаб ва ҳам муҳаққиқони муосир гашта, оид ба ҳаёту фаъолияти адабӣ ва ҳунари суханварии вай таваҷҷуҳи зиёд зоҳир намудаанд. Вале, бо вучуди маълумоти зиёди сарчашмаҳо ва таҳқиқоти донишмандони муосир дар ин мавзуъ, аён мешавад, ки баъзе аз пахлухои эҷодиёти Саъдӣ то ба ҳол таҳқиқ нашудааст ва ниёз ба пажуҳиши муфассалтару жарфтар дорад. Ҳамин ҳолат, зарурати пажуҳиши жарфттару таҳқиқоти алоҳидаро дар хусуси ғазалиёти шоир ба миён мегузорад.

Тавре дар автореферат зикр гардидааст, кор аз муқаддима, 3 боб, 7

фаслу 2 зерфасл, хулоса ва фехрасти адабиёти истифодашуда иборат буда, дар маҷмуъ 166 саҳифаи стандартии компьютериро дар бар мегирад

Дар қисмати муқаддима муаллиф оид ба мубрамии мавзуи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзуъ ва дар қисмати тавсифоти он роҷеъ ба вазифаҳҳои таҳқиқ, объекту предмети таҳқиқ, асосҳои назариву методологии таҳқиқ, саҷашмаҳо, нукоти ба химоя пешниҳодшаванда ва аҳаммияти назариву амалии таҳқиқ маълумот додааст.

Боби аввали диссертатсия «Саъдӣ Шерозӣ ва рушду таҳаввули жанри ғазал» номгузорӣ шуда, дар навбати ҳудаз ду фасл ва ду серфасл иборат аст ва ба масъалаҳои «Нақши Саъдӣ дар ташаккул ва таҳаввули ғазал», «Хусусиятҳои мавзуии ғазалиёти Саъдӣ» баҳшида шудааст.

Боби дуюми рисола - «Соҳт ва композитсияи ғазалиёти Саъдӣ» унвон дошта, аз се фасл иборат аст. Муаллиф дар ин боб перомуни мавзуъҳои «Саъдӣ ва интихоби авзон дар ғазал», «Қофия ва хусусиятҳои он дар ғазалҳои Саъдӣ», «Радиф ва вижагиҳои он дар ғазалиёти Саъдӣ» баҳс мекунад.

Боби сеюми рисола - «Хусусиятҳои сабкӣ ва бадеии ғазалиёти Саъдӣ» ном дошта, аз ду фасл иборат аст. Масъалаҳои меҳварии ин боб «Вижагиҳои сабкиву забонии ғазалиёти Саъдӣ», «Хусусиятҳои бадеии ғазалиёти Саъдӣ» мансуб мейбад.

Хулосаи кор хуб аст, муаллиф тавонистааст, ки ба таври муҳтасар асоситарин натоиҷи бобҳову фаслҳои таҳқиқоти хешро ба таври муҷаз баррасӣ намояд. Аз ҷумла, қайд шудааст, ки ғазалиёти Саъдӣ аз нигоҳи мавзуъ ва мазмуну мундариҷа басо ғанӣ буда, дар онҳо мавзуъҳое, монанди ишқу муҳаббат, дӯстиву инсонпарварӣ, афкориву фалсафиву ҳакимона, андешаҳои волои аҳлоқӣ ва амсоли инҳо ҷилваи бештар доранд. Фояи тафаккури шоиронаи Саъдӣ ва ё мавзуи марказии ғазалиёти вай ишқу муҳаббат ба ҳисоб меравад.

Зимни хулоса тавсияҳои муаллиф низ қобили ситоишанд.

Дар баробари муваффақиятҳо дар автореферати диссертатсия баъзе камбудиҳо мушоҳида шуд, аз ҷумла:

1. Дар автореферати диссертатсия ҷо-ҷо ғалатҳои техникиву имлой ва баъзан услубӣ дар ҷумлаҳо ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба сифати кор мебошад;

2. Баъзан мисолҳои овардашуда дар автореферати диссертатсия зиёд ба назар мерасад;

Камбудиҳои пешниҳодшуда характери чузъӣ дошта,

ислоҳшавандаанд.

Умуман, автореферати кори диссертационии Абдулмансонзода Мухаммадсиддик Абдулаббор таҳти унвони «Поэтикаи ғазалиёти Саъдӣ» дуруст, пурра ва мукаммал буда, ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллиф барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.08 – Назарияи адабиёт. Матншиносӣ сазовор мебошад.

Доктори фалсафа (PhD), доктораз рӯйи
ихтисос филология, саромӯзгори кафедраи
адабиёти тоҷики ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Шамшоди Ҷамшед

Имзои Шамшоди Ч.-ро
тасдиқ мекунам:
Сардори РК КМ ДДК ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

Амирор Ф.

Маълумот дар бораи иртибот:
735360, ш. Кӯлоб, кӯчаи С.Сафров 16
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
Тел: (+992) 918906365
E-mail: mr.shamshod93@mail.ru

«26» августи с. 2022